

Julie James AC
Arweinydd y Tŷ a'r Prif Chwip

11 Ionawr 2016

Annwyl Julie

Rhoi'r Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam–drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) ar waith

Yn 2016, fe wnaethom waith craffu ar ôl deddfu ar Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam–drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru). Teimlwyd ei bod yn amserol i ddilyn trywydd y gwaith hwn, ac rwyf yn ysgrifennu i ofyn am y wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd o ran gweithredu'r Ddeddf hon.

Mae cwestiynau yma sy'n ymwneud â phortffolio Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg. Felly, byddwn yn gwerthfawrogi pe gallech gydlynu ateb sy'n cwmpasu pob maes. Rwyf wedi anfon copi o'r llythyr hwn at Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg.

Strategaeth genedlaethol

Cyhoeddwyd y [Strategaeth Genedlaethol](#) ar 4 Tachwedd 2016 fel dogfen strategol, lefel uchel yn hytrach na chynllun gweithredu manwl. [Dywedodd](#) Ysgrifennydd y Cabinet ar y pryd wrthym y byddai cynllun cyflawni mwy manwl yn cael ei gyhoeddi fel “ffordd o fynd drwy'r her gyfreithiol o beidio â chyflawni'r strategaeth ar yr adeg briodol”.

Mynegwyd pryderon gennym na ellid gorfodi'r cynllun cyflawni yn gyfreithiol o dan y Ddeddf, yn wahanol i'r strategaeth genedlaethol. Dyweddodd Llywodraeth Cymru y byddai'r statws cyfreithiol a'r amserlen ar gyfer y cynllun cyflawni yn cael eu pennu gan grŵp Gorchwyl a Gorffen.

- Pryd fydd y cynllun cyflawni yn cael ei gyhoeddi?
- Beth fydd statws cyfreithiol y cynllun (er enghraifft, a gaiff ei gyhoeddi fel canllaw statudol)? A ellir ei orfodi yn gyfreithiol?
- Sut yr ymgynghorir ar y cynllun?

Strategaethau lleol

Ym mis Hydref 2016, clywsom fod strategaethau lleol yn dechrau cael eu datblygu yn absenoldeb y cynllun cyflawni neu ganllawiau comisiynu, 'a allai arwain at anghysonderau o ran dulliau gweithredu ar draws Cymru'.

Dyweddodd ymateb Llywodraeth Cymru i'n hadroddiad y "caiff canllawiau eu cyhoeddi mewn perthynas â strategaethau lleol ym mis Gorffennaf 2017". Ymddengys nad yw'r rhain wedi'u cyhoeddi.

Cyhoeddodd Swyddfa Archwilio Cymru Ganfyddiadau'r Alwad am Dystiolaeth ynghylch Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 ym mis Awst 2017, a ganfu fod "strategaethau lleol yn datblygu ond mae angen eu hintegreiddio â deddfwriaeth ddiweddar er mwyn iddynt fod yn gwbl effeithiol".

- A gafodd y canllawiau ar strategaethau lleol eu cyflwyno i awdurdodau lleol a byrddau iechyd?
- A yw pob awdurdod lleol a bwrdd iechyd yn debygol o fod wedi datblygu eu strategaethau lleol erbyn y dyddiad targed sef mis Mai 2018?
- Heb Gynghorydd Cenedlaethol ar waith ar hyn o bryd, pa gymorth sydd ar gael i awdurdodau lleol a byrddau iechyd o ran llunio strategaethau lleol?
- Faint o strategaethau lleol yr ymgynghorwyd arnynt hyd yn hyn?

- Sut y caiff cynnwys ac amcanion pob strategaeth leol eu gwerthuso ledled Cymru gyfan?

Addysg

Maes allweddol inni ganolbwyntio arno yn ystod ein gwaith craffu oedd rôl addysg. Gwnaethom nifer o argymhellion, gan gynnwys galw am ymrwymiad y dylid cynnwys perthnasoedd iach yn y cwricwlwm newydd.

Felly, roeddem yn falch bod y grŵp arbenigol ar berthnasoedd iach ym mis Mawrth wedi argymhell, ym mis Rhagfyr 2017, y dylai Addysg Rhyw a Chydberthynas (SRE) fod yn rhan statudol o'r cwricwlwm newydd i bob ysgol (3–16 oed).

- (I Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg) Beth yw'r camau nesaf o ran datblygu argymhellion y grŵp arbenigol ar addysg perthnasoedd iach?
- (I Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg) Pam y penderfynwyd peidio â chyflwyno rheoliadau o dan adran 9?

Addysg uwch

- (I Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg) Pryd fydd canllawiau'n cael eu cyflwyno i sefydliadau addysg uwch o dan adran 10?

Dangosyddion cenedlaethol

Dywedodd [ymateb](#) Llywodraeth Cymru i'n hadroddiad na fyddai'r dangosyddion cenedlaethol yn cael eu cyhoeddi cyn mis Hydref 2017.

- Pryd yr ymgynghorir ar y dangosyddion cenedlaethol a phryd y cânt eu cyhoeddi?

Canllawiau statudol

Dywedodd Llywodraeth Cymru wrthym yn 2016 yr ymgynghorir ar y canllawiau comisiynu statudol erbyn mis Gorffennaf 2017. Ni ymgynghorwyd ar y rhain eto ac ni chawsant eu cyhoeddi.

Mae canllawiau ar y Fframwaith Hyfforddi Cenedlaethol mewn grym.

Daeth ymgynghoriad ar Ofyn a Gweithredu i ben ym mis Ionawr 2016. Mae prosiectau peilot ar y gweill ar hyn o bryd yn ardal bwrdd iechyd Abertawe Bro Morgannwg ac yng Ngwent. Dywedodd Ilythyr diweddar atom gan Lywodraeth Cymru fod Gofyn a Gweithredu yn cael ei gyflwyno'n raddol, yn hytrach na'i gyflwyno'n llawn yn genedlaethol.

Ymgynghorwyd ar Ganllawiau cydweithio amlasiantaethol yn 2015. Dywedodd ymateb Llywodraeth Cymru i'n hadroddiad "y caiff y canllawiau amlasiantaethol eu hystyried yng ngoleuni'r Papur Gwyn Llywodraeth leol". Ni chafodd ei gyhoeddi eto.

Yn ôl y dystiolaeth ysgrifenedig a gawsom i'n hymchwiliad, ymgynghorwyd â'r Bwrdd Cynghori ar y canllawiau ar gyfer gweithio gyda chyflawnwyr yn 2015, ond ni chafodd ei gyhoeddi.

- Pryd fydd y canllawiau comisiynu statudol yn cael eu cyhoeddi?
- Beth yw statws presennol proses cyflwyno Gofyn a Gweithredu, a beth yw'r amserlen gyflwyno ar gyfer y dyfodol? Pryd fydd y broses gyflwyno wedi'i chwblhau?
- Pryd fydd y canllawiau cydweithio amlasiantaethol yn cael eu cyhoeddi?
- Pryd fydd y canllawiau ar gyfer gweithio gyda chyflawnwyr yn cael eu cyhoeddi?

Datblygiadau eraill

Mewn dogfen ymgynghori ynghylch cyllid ar gyfer tai â chymorth a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2017, cynigiodd Llywodraeth y DU ddileu llochesau a mathau eraill o dai â chymorth tymor byr o'r system les. Mae hyn yn golygu na fydd pobl yn gallu talu am dai â chymorth gyda'u budd-dal tai. Yn lle hynny, mae'n cynnig bod

awdurdodau lleol Lloegr a gweinyddiaethau datganoledig yng Nghymru a'r Alban yn cael grant wedi'i neilltuo ar gyfer tai â chymorth tymor byr.

- **Pa drafodaethau y mae Llywodraeth Cymru wedi'u cael gyda Llywodraeth y DU ynghylch y cynigion i ddileu llochesau o'r system les?**
- **Sut fydd cyllid yn cael ei ddyrannu i lochesau yn y dyfodol yng Nghymru?**

Dywedodd [ymateb](#) Llywodraeth Cymru i'n hadroddiad yn 2016 fod "datblygu model cyllido cynaliadwy yn flaenoriaeth er mwyn cyflawni'r Strategaeth Genedlaethol. Bydd y gwaith hwn yn cynnwys adolygu cyllid presennol Llywodraeth Cymru sy'n cyfrannu at wasanaethau trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol er mwyn sicrhau eu bod yn gwneud y defnydd gorau posibl o'r adnoddau sydd ar gael [...] Bydd [Ysgrifennydd y Cabinet ar y pryd] yn cael adroddiad ar y cynnydd yn y Grŵp Cynghori ym mis Gorffennaf 2017". Nid oes unrhyw gyhoeddiad wedi bod am hyn eto.

- **Pryd fydd yr adolygiad o gyllid ar gyfer gwasanaethau trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol wedi'i gwblhau a'i gyhoeddi?**

Byddwn yn gwerthfawrogi ateb erbyn 22 Chwefror 2018, ar ôl ystyried eich ymateb. Efallai y byddwn yn dymuno eich gwahodd i roi tystiolaeth lafar i lywio ein trafodaethau ymhellach.

Yn gywir

John Griffiths AC
Cadeirydd

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu yn Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

